

DOVIS PRĪŠ DOVI

STEPUONAVIČĖ ALEKSOS

... Uona, Žuolini – ėr vėskas – vasareli prašvilpė. Dīnas strugie – nespie ėšauštė – jau ė temst. Ė unt galū gala dar prīš Advėnta prasided tuoksā gonsus laiks. Vuo jau kumet užein apīžliejė – žmuonės sied truobuo ė ūturiuo. Tum tarpu vākams vakarė tik douk pasiosťė – negaliesi parvaritė. Pamuo kū ruošėms anīms tumet nē muotās. Tisė sakau – dabā tī vākā keverzuo kāp so vėštas kuojė. Apmauds jem i tuoki rašta veizont. Vo puo tam tas vākun darbs – televizorius; vėsi ligo i anus susikėšėn būtu. Pri knīngu neprivarīsī. Tievams irgi kāp kumet praversto paskaititė; tuoks jau knīngu sudiejėms – gražė skaitā ė seili rīni.

Ale, ka tuo čiesa anīms mažā – vėsi tēi ūkė darbā unt anū galvū. Onkstėj pavasari – miešlavežis. Puo tam – siejė, šīnapjūtė, rugėpjūtė, linamėnis, ė unt galū gala – javūn kūlėms (tēi darbā nu sena liūb būtė švėnts reikals). Vuo jau kumet apsigruobs darbus – važiūsi i svečius, nu ė žinumās – i juomarka. Rėk šiuo tuo nusipėkti, no ė konėčnė – pardūti. Liūb ruošťis i tun keiliuoni ėš onksta. Sosiedā vėns kėta liūb tėrautīs:

- A i juomarka važiūts važiūsi a varins varīsī?
- Išeitom, ka varins – rėk arkli pardūti.

Tumet šnekėn kėta gaspaduorio, katros galletu ė anuo ėšdėrbėnius iš medžė i juomarka nuvežtė. Geras runkas turieja onkstiau tī kaima meistrā – matītomi, kas par šaukštā, somtė, medpadė liūb būtė išdruožtė, so kuokiuoms šėkšnuoms tī medpadė liūb būtė apkaltė.

Nu ė žėnuomās i tus juomarkus liūb vežtė ivairiausiuss zabuovā vākams.

Žmuonis gaidgīstiems liūb kėlsės, ė tīsė i Lūkė trauks.

Tās metās Velīku juomarks bova dėdlė tēršts. Tuoks tā grūdimoos tuo aikštie ligu pekluo; kas par tū žmuoniū buvėms – kukulė kukulė.

Suvažiūs liūb padvadas i juomarkus su visuokiuom prekiem. Gansuorė siūluojė muolinius pūdus, bliūdus, alaus pūdokus. Vuo jau karasinū laikiti skėrtus lekus liūb atvežtė iš Kuršienu – tin laikies daug pūdu meistrū. Iš kėta vežėma klumpdirbė, rimuorė, bliekininkā sava ėšdėrbėnės liūb targavuotė. Tum tarpu bagamazninkā

liūb atvažiūs vīnkinkio vežimo – so būdo. Tin visuokėi saldainė, karuolė, šokas, adatas ė kėtas smolkės prekės. Židelė iš sava vežėma liūb prekiautė dalgės.

Līgė so vėsās i torgu liūb sosirinks ė svetuoras, kišėnvagė, kručā, laternikā, čerauninkā, nu ė žėnuomās, čėguonā. Dėl tuo juomarkininkā liūb būtė dėdlė atsargė.

Už kū, už kū, ale už kročista žmuonis pīka. Torgus patemė ĩkarštie – kupčė nuor daugiau nuderieti, tum tarpu gaspaduorė ontrėp – daugiau gauti.

Ėš kor če tī šūksmā? Kėš tuoks ėšrokundininks čeverīkus, užsidiejis keporėki so tuokė gražė spitike, garsė šaukdams pardūd torgininkams ivairiausės naujīnas. Ož tun reikalaun almūžnas. Vuo ka nateisībi pasrskaita, tumet žmuonis zlastijas:

– Ka malavā, š (...) tu gausi. Tas gīniuojės:

– Je malūju – aisu i pekla, vuo tamstuoms kap nu žunsīs undū nuridies.

– Vis tīk pat torgininkā prikulpījė – maiša unt galvuos užmuovi – ė nažėna, kas.

Delikatnus palėka, apsičiupinieję gručolus ė isidron-sėnės pasakuo majedno recepta gaspadiniems:

– Ėšvirė klecka, apėpīlė taukās, vuo rībibi rībibi – jiesk bi bagali.

Buobelkuoms dėdlė patėka – primeti bumažkiu mažne pėlna karbonka.

Vėsa šurmuli vėršėjė pruo vartus kalamaškuo atbradiejėn mozėkontā so aklo komelė. Trūbėj, sėgnala dūd, ka vėsi trauktomės iš kelė. Naėlgā trokos mozėkontā jau džeržgėn tuoms sava skripkuom, basedluom, skombėn bliekuom i bobnas. Jau ė dainas gėrdas:

– Jūs, vaikiokā, najūkaukėt kvartūgioka atidūkėt.

Ta gaida graži – daina naujuovėška, vėsėms dėdlė patink.

Juomarks vės dar patemė ĩkarštie – pruo vartus vėini ivažiū, vuo kėti jau sok unt numū. Dėdoms tun vartu – pati kelma gali ivežti.

Natuolėj tun vartu patuorie dvejuoms eiloms sosiedė tī obagā. Vėsun ronkas sodietas almužnā.

Tėp tuoliaus nu anūn sied do žemaitelė – Juons ė Levuons. Vėins tuoksā argla, vuo jau kėts – taradėika. Tuoks anūn apsikailiniavėms – puo žīmuos vartās nesošalto. Pri anūn unt žemis miečiuojės kuokėi ta babakelė. Ale kupčista anīms – nē galvuo, nē ūdeguo. Tik joukun krėtėms ė gavendu variniejęms. Tum tarpu žiuoplė aplinkū susirinkėn ė jūkas, ė kvak – a rėk, a narėk. Nu ė žėnuom līgė so visās sostuojėn smorgli varvėni vākā.

Ka tau kumet tievā ėšdrežietu kuoki lita vākams – nikumet. Atidīži anī i torgo piesti. Tėi krupė ėš kaima i apšūdinie vėsa torgo. A ja jai, a ja jai – kas ė būs iš tūn vākun. Dabarčiūs tēi saldainė anīms aki trauk; i

anī unt skanumīnu pasikuorėn. Vuo kor dā zabuovas so degtokās – tī degiuojėmā gerūjo nasibaigs – baugščiuojės žmuonis.

Tum tarpo Juons ė Levuons, pasistatėn poslėtroka, ė skropčiou. Ale tor nusipėrkėn ė tuokiuos šnabis – ka srūpt ė pūpt; kor anūn pruots. Vuo jau kumet vīrā sušėlst, isidronsėn, kuokės gražībės. Kuokėi tijatrā – baimė ėr apsakitė.

Kor bovusi, kor nabovusi pri anūn prisistati tuoki stuurblauzdė ė klėša so didiliuom cickuom Ameliki. Ap-sikvarkliuojusi ana so tuokės kvalbuonās – ka baimės. Guobši buoba – kāp žmuonis saka – ėš š(...) vaška spaud. Ale līžovelis – kap pončeka. Vėsi vėskon sužīnuos – je tik būs praejusi pamačiusi. Pri tuo ė dė-dėlė kročā – kas puo taka, tas puo naga.

Tum tarpo torgininkā visetelė pradiejė korkti:

– Sprudenk, ėš kor atsėvėlkusi. Malagi ė girmakšlie ė nieka negal padarīti.

Vis tīk Ameliki sokeniejės aplei obagelius. Gudri kap lapi, milžti ėšmelž ėš vīru vėskūn. Dabarčiūs nuorie-tom ė čėrkeli ėšmesti.

– Ėšdūskėna ratūs pakuol Lūki pasīkiem – nuoru jiesti kāp šū – isidroncėna buobelka. Už tuo balta stalėlė sosiesma ė ton žoveli sojiesma, – joukus kret muot-riškeli. Pati prisipīli šnabės ė būs jau bagerunti, ale stėklini takšt i žemi – ė pabūčiūk i s (...).

– Vīrams tum tarpu gunkla kakli atsėstuoję, sojiemė zlastės: tau juokė mada naduovanuosma. Aik iš ėe.

– Ale išeisio, tik nakelk ablavas.

– Kāp saka – tu moni ne kuši ruši. Aš tavi ne kibi ribi. Pabučiūkis vuožkā i lepė.

– Vīrā pasiota:

– Spīrė i s (...) ė lauk mestė, puo kelmūm.

– Vīna gaišėna ta buoba, – pabėngi ruoda Juons so Leono ė vielek jiemies joukūn. Kāp jau tī jeibininkā pradiejė baraktīniouti, aplinkū stuojies dėdžiausė tīla – ni krost. Torgininkā akės pajiedėn ė ausės išpūtėn unt tū žemaitėliu – džiaugas kumet anī vara vėins unt kėta.

– Gėrdiejau, kāp tu gražė keikīs: žaltė, rūpužės kremt ėš bornuos, – pradiejė ruoda Juons. Levuons at-galiou:

– Uot sapalius – papliorpti; nė klausītėis nė kėtam. Pasakīk: mon ramībės nedūd Ameliki. Sragės dabā buobas. Vīrā tuo naištaisa, kū anuos. Mergiu suknikes tuokės – ka sterblės matuos, vuo kāp atsisied – ė vė-sa amunicėjė. Ėš pruota tuos cėplas gal išvarītė.

Dabarčiūs Juons stuoję gintė muotrėška: puo pėr-mo pamėslīk aple savi. Eso sens – so velnio vīnmetis, barzda – agūnina; jau būsi agūnas ėš čėrpis kabėnis, ė, teisībi pasakios, tu pats asi lerva – kāp ėe val-kiuojīs atsekto klīno. Barškuolā greit ėšlīns – mergės

Telšiai, Turgaus aikštė Pirmojo pasaulinio karo metais. Atviruką išleido S.I. Zagelbaumo knygu parduotuė. Atvirukas iš RKIC archyvo

nu tavis skundės lek.

Pakėla Levuons:

– Kuo ėe svaitiji, prieš kū tu ėe tėp lakstuoji? Tuokiūn tava pasmėrdėmu nu šnabis – ratavuok puoni. Mas liūbam jūktīs ėš tuokiūn. Ėš kuorielė tuokem ėr i stal-da mesti, – zlastijās Levuons. – Kuo tu, neprietelīau, kruvinaki, nuori nu monis?

– A tau galvuo negerā trauk?

– Dabarčiūs kuoks tėn žiuoplīs ėš tuo būrė isaka:

– Juonieli, ėškabėnā ton šaša, dabar kriuksma, na-atsėklusīsi. Juons, naiškuodams kišenie žuodžiu, riež:

– Kuo, kuo ale tuo kruoksiejėma tā nabijau.

Tum tarpo Levuons tiktā dvilkt i ton žiuopli:

– Kuo kišīs?

Ėš skersuos tėp ka dūs. Tas šlapnuosis vaikis trau-kas šalėn. Tum tarpo Levuons meti anam:

– Kuo tuoks baimings, a tonkė mušams asi?

Kāp jau Levuons atsėkvėtavuoję so tou vaikio, pri-kėba pri kėtum vākum:

– Kuo ėe tėp, krupmausė, šuokiniejat?

Tī atsaka:

– Ėš linksmoma.

– Vo kor tas linksmoms?

– Ka muokam tėp gražė šuokinieti.

Dėdlė patėka Levuonū tuoks vākūn šmaikštoms, tā ė saka:

– Šekėt, diedi tamstā dā ė saldaini dūd.

Juonis morm:

– Lepini, gīniuoji, užstuoji vākus, vuo a būs gerė?

Kuoks tėn gaspadorius ė jiesti vākams pasiūluojė.

Po do krūpinės bliūdokus išdīži.

Tum tarpu korpalius vākams pasiūluojė apava – kāp ė duovėnuoms tī kamašokā anīms ėškrėta. Džiaugās vākā ė dā gražiaus šuokinie – anīms tik šuokinieti – vėsi jūkas ėš anūn, torgos ligo kėlnuojės.

(Nukelta i 26 p.)

Stodėntu folkluora festivalie „O kieno žali sodai“ koncertoun (iš kairies): kapela „Aitvars“ ėr „Dandari“ kapela (Latvėjė)

(Atkelta iš 25 p.)

Par ton armīderi so vākās Juonis išplimpėna i kruoma ė naparsivelk. Levuons ė saka:

– Kol nušlitinies, tīk ė terasės. Sakiau anam – išėsi ė nužiuplinsi kāp aklos gaidīs – akurat. Puo kīk laika Juons parein – matuomās ožmetis ož lūpas, ka tēp krivu krivās ė buobuoms apsistātis ain. Mėsliju: „kuiliniekiuilinieki – prisikabins kuokė, primes vāka – neat-sėkabinsi.“ Pasiruoda Juonis, karčėmninkė bovis, buobā ož kolšis greibis – ta par snuki anam – kūlvirste ešmuovis atgaliaus, žėnumās kartu so butelka. Levuons džiaugas ligo dongaus karalīsta radis.

Dabarčiūs Juons so Levuono sosikotnuojė obagus ė pakieli baliu – ė vīš vėsi. Līgė so obagās – ė Ameliki. Kad ana ė laksta, vo ka meilėnas.

Vielėk vėskas prasided nu pradžiuos. Jagot Juonis tīl, Levuons pupnuo kap obags krūpūs ešbieris – vepezuo ė vėskas.

Juonis ė saka:

– Už tuoki skalumpijima – i dontis tiktā. Užsisiūk gamarėni ė nekėškis, kor eš korieliaus nepavaišėnau.

– Levuons riež atgal:

– Kuoks tin kukurbezdis mon kamandavuos. Už kū, už kū ale už tus žuodžius naduovėnuosu. Ka kumet monėi gera žuodi tas balamūts pasakītom, gink Dievi.

Dabā jau torgininkā nabišlaika:

– Pekla ciela tas anū jiedėmuos. Sosėejė tuokėi valacūgā – vėins vepeza, kėts – apīvepezis. Žmuonis līp anudum pasibučiūti, sosiesti kopetuo ė pagīdūti.

Kāp jau torgus aje i pabaiga, Levuons visīms padari akibrūkšmi. Tēp garsiau, ka vėsi aplinkū girdietu, Levuons klaus Juonė:

– Kon to lesi, ka tēp gražė ėrškauji?

Tum tarpu Juonis anam dā macniau pamuovi:

– Vo kon to jiedi, ka tēp skanė bezdi?

Nabibova kon anam atsakīti. Pablink baltuoms – tatā pīkst. Balts kap jaučė akės palėka.

– Ak to, bumbraki, partrėnks so akmino. Greitā tau ešsporties vėsė nikė.

Dovis prieš Dovi. Ė nosėtvieri lazda – gelžinė lazda. Ne kuokėi jūkā: gal užmoštė „prietelius“. Jau džiūpt iš akmina – gerā, ka nekliodė.

– Par ton alasa gėrdas:

– Neik. Kas ronkuo – tas kaktuo. Būtom nutvieris, būtom prikuldašėjės.

– Vis tīk aržė pouli vėins pri kėta žemaitelė, sosėkėba, draska, portėn vīns kėta:

– Gavā rėbsa ė dā gausi, je naliausīs. Ė būk to mėnėi tuoks kaškis – atsivuožik priešās kėbti, – zlastijas Levuons.

Jetau gvoltas kuoks tin erzelis stuojė. Pri vartu, ešgėrdėn triukšma, arklė strapt – ka to bepavarītomi. Tikrenībie tin arklė – ligo žaibā, lakūnā.

Kāp tēn bova, kāp nabova, unt galū gala Levuons so gromontās ešlaidi eš torgaus ton sava prietelio. Nieks anūn daugiau nabmati. Tik Ameliki vesus gondėna. Būk tā anā par pakauši dontis išėja, so klīksmās ė cīpėmo.

– Nosėgondau – kū nepabiegau. Kāp saka, gieda biegtė, ale ešbiegos sveikiau. Geriau gals išsėgondos, nėgo išsėgoustė ba gala, – kvaknuo Ameliki. Kvaknuo ta kvakna ė kvaknuo.

Vo paskiau žmuonės pasakuoje, ka pu tuo, ka torgos pasibėngi, daug kas iš juomarkininku mati, kāp Juons so Levuono sosėkėbėn šnėbždiejuos. Tēp ė lėka žmuonės apmulkintė.

A tas vėskas tē ė bova? A tas tik bova akiū dūmėms? Nieks tuo tēp ė sasuzėnuojė.

Užtat i nomus juomarkininkā parkušieje vėsi pavarės linksmė, patraukėn ė krizėdamė.